

osniva se na međusobnim uslugama; postoji li pak društvo od samih nesmiljenih duša, onda su razriješene sve obveze, te padosmo natrag u prirodno stanje, gdje nada sve odlučuje pravo jačega.

Sličnih primjera podaje gospodarski život svuda, gdje god on protječe bez nadzora savjesti, bez obzira na dobrobit drugih i zajednice. Pustimo li po strani sve one slučajeve prevare, zavedenja i oštećenja, koji mogu biti još predmetom kaznenoga progona ili bar potpadaju društvenom karu, još uvijek preostaje sva sila pozitivnih i negativnih ogrešenja, ali niti su dosežna državnoj karni niti ih društvena savjest ne uzima uvijek jednako strogo. Amo spadaju slučajevi podavanja loše robe, zavodjenja na kupnju predmeta, za koje trgovac zna, da ne valjaju i da ne mogu služiti odredjenoj svrsi (n. pr. pokvareno sjemenje), prijevarna reklama i sl. Krivo bi bilo dakako pozivati se u svim takovim slučajevima na zaštitu društva, a bilo bi nemoguće odredbama i propisima tako odrediti tečaj gospodarskoga života, te bi se tim svaka mogućnost imoralnosti izlučila; ali jednako neopravdano se očekuje, da će se gospodarski život sam od sebe ili automatski regulirati. To se može samo donekle utvrditi; tako će primjerice nesolidan posao ili nepouzdan rad sam po sebi voditi ka gospodarskom slomu, i po ovim posljedicama kadar je egoističkom nastojanju oko svoje dobrobiti nametnuti neke obzire moralnoga karaktera, kao čestitosti, poštenja, istinitosti i dr. No sve to automatsko reguliranje izdaje svuda ondje, gdje je izgled na uspjeh veći od straha, da će se eventualno počinjena moralnost otkriti; to je upravo tako, kao i s društvenom kontrolom, koja je kadra